

Kurzus kódja(i): FLM-231:6
FLMD-111:11
FLMD-211:11

Kurzus címe: Magyar film az 1980–90-es években

Tanár neve: Gelencsér Gábor

Kurzus időpontja, helye: Csütörtök 12.00-13.30, 34

Kurzus típusa: Előadás

Kurzus leírása: Az előadásokon a nyolcvanas évek első felében kibontakozó, majd elhaló korszakváltó törekvésektől tekintjük át a magyar filmművészet történetét az ezredfordulóig. Előzményéhez, a hetvenes évek filmtörténetéhez kapcsolódva a társadalmi, politikai és kulturális, valamint intézménytörténeti folyamatoknak elsősorban formai következményeit vizsgáljuk. A stílusirányzatok közül a nyolcvanas években egymással szemben kibontakozó új akadémizmussal és új érzékenységgel foglalkozunk hangsúlyosan, s a rendszerváltás és a kilencvenes évek fejleményeit is ebből a kettősségből igyekszünk értelmezni.

Tematika

1. Bevezetés: korszakok, irányzatok
2. Korszakváltó életművek: a) Gothár Péter
b) Bódy Gábor
c) Tarr Béla
3. Az új érzékenységtől az új hatásosságig (BBS, Xantus, Monory, Kamondi)
4. Új akadémizmus (Szabó; koprodukciók)
5. Grotteszk ironia (Jancsó 1987-től induló korszakai)
6. A rendszerváltás filmjei (ötvenes évek-filmek, publicisztikus filmek)
7. A fekete széria (Enyedi, Janisch, Szász, Fehér)
8. Szórakoztató filmek (Tímár; színészrendezők; a szórakoztató-műfaji film új generációja)
9. A non professional film (Szóke, Ács, KVB, Buharovok)
10. Szomjas György és Grunwalsky Ferenc

Kurzus teljesítésének követelményei: az előadások anyaga, a vetített filmek ismerete, szakirodalmi olvasottság; a számonkérés módja: kollokvium

Kötelező filmek:

1. Gothár Péter: Ajándék ez a nap (1979)
2. Gothár Péter: Idő van (1985)
3. Bódy Gábor: Amerikai anizs (1975)
4. Bódy Gábor: Kutya éji dala (1983)
5. Tarr Béla: Őszi almanach (1984)
6. Tarr Béla: Kárhozat (1987)
7. Szirtes András: Pronuma bolyok története (1983)
8. Xantus János: Eszkimó asszony fázik (1983)
9. Monory M. András: Meteo (1989)
10. Szabó István: Mephisto (1981)
11. Szabó István: Édes Emma, drága Böbe (1991)
12. Bereményi Géza: Eldorádó (1988)
13. Jancsó Miklós: Szörnyek évadja (1987)
14. Fekete Ibolya: Bolse Vita (1996)
15. Enyedi Ildikó: Az én XX. századom (1989)
16. Fehér György: Szürkület (1990)
17. Janisch Attila: Árnyék a havon (1991)
18. Szász János: Woyzeck (1993)
19. Timár Péter: Egészséges erotika (1985)
20. Koltai Róbert: Sose halunk meg (1992)
21. Szóke András: Vattatyúk (1991)
22. Igor és Ivan Buharov, Horváth L., Nyolczas I.: A program (1997)
23. Szomjas György: Roncsfilm (1991)
24. Grunwalsky Ferenc: Egy teljes nap (1988)

- Kötelező irodalom:** A szabadság csele. Tabuk és totemek. *Filmvilág*, 90/9. 3-9.
- Beke László: „Kijöttél a moziból, de nem vagy még mindenem túl”. A Kőbányai Filmstúdióról. *Filmkultúra*, 85/6. 9-11.
- Beke László – Peternák Miklós (szerk.): *Bódy Gábor 1946–1985*. Életműbemutató. Műcsarnok – Művelődési Minisztérium – Filmfőigazgatóság, Budapest, 1987.
- Bikácsy Gergely: Végkifejlet. Grunwalsky Ferenc trilógiája. *Filmkultúra*, 92/6. 17-26.
- Bíró Gyula: Három „deviáns” karrier. Könnyű vér; Kicsi, de nagyon erős; Céllövölde. *Filmkultúra*, 90/5. 41-46.
- Bíró Yvette: Lidércvalcer. *Metropolis*, 2002/1. 32-37.
- Bódy Gábor: *Egybegyűjtött filmművészeti írások*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
- Élet-balet. Angyali üdvözlét. *Filmvilág* 1984/9. 6-13.
- Forgách András: A későromantika előérzete. *Filmvilág*, 96/2. 4-7.
- Gelencsér Gábor: *Más világok*. Palatinus, Budapest, 2005, 155–215.
- Gelencsér Gábor: A kezdet vége. Közelítések a nyolcvanas-kilencvenes évek magyar filmművészetéhez. *Filmkultúra*, 95/4.
- Gelencsér Gábor: *Káoszkerítő*. Gothár Péter filmjei. Novella, Budapest, 2006.
- Györffy Miklós: A tizedik évtized. A kilencvenes évek magyar játékfilmje. In: Györffy M.: *A tizedik évtized*. Palatinus – Magyar Nemzeti Filmarchívum, Budapest, 2001. 257-371.
- György Péter: A múlandóság építései. Filmgyári menedék. In: György P.: *Az elsüllyedt sziget*. Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1992. 169-184.
- Hirsch Tibor: Jancsó búcsúzásai. *Metropolis*, 2001/3. 26-38.
- Kovács András Bálint: A történelmi horror. Az erőszak ábrázolása a nyolcvanas évek magyar filmjeiben. In: Kovács A. B.: *A film szerint a világ*. Palatinus, Budapest, 2002. 283-298.
- Kovács András Bálint: Egy műfajváltásról [Őszi almanach]. *Filmkultúra*, 85/1. 25-29.
- Kovács András Bálint: Filmmágia. A kommunikáció mítosza Bódy Gábor művészetében. *Filmvilág*, 88/7. 28-33.
- Kovács András Bálint: „Gyönyörű válság”. A Társulás stúdió előzményei és törekvései. *Filmvilág*, 82/3. 3-5.
- Kovács András Bálint: Nyolcvanas évek: a romlás virágai. In: Kovács A. B.: *A film szerint a világ*. Palatinus, Budapest, 2002. 240-282.
- Kovács András Bálint: Tarr szerint a világ. In: Kovács A. B.: *A film szerint a világ*. Palatinus, Budapest, 2002. 314-339.
- Kovács András Bálint: Új kiáltalanság. Fiala filmesek. *Filmvilág*, 90/4. 4-7.
- Magyar film az 1980-as években. *Metropolis*, 2010/4. [tematikus szám]
- Milarepaverzió. Az „új érzékenység” határai. *Filmvilág*, 85/7. 18-27. [kerekasztal-beszélgetés]
- Nagy Zsolt: „... csak előbb lágyan tönkremegyünk”. Anzix a nyolcvanas évekből. *Filmkultúra*, 89/3. 36-44.
- Peternák Miklós: KVB. A Közgáz Vizuális Brigád. *Filmkultúra*, 91/3. 37-40.
- Petschnig Mária – Kéri László: Mire van idő? A 80-as évek filmjeinek társadalomképe. *Filmkultúra*, 86/9. 59-69.
- Sárközy Réka: *A magyar történelmi dokumentumfilm útja*. 1956-os Intézet – L’Harmattan Kiadó, Budapest, 2011, 90–175.
- Szabó Miklós: Tábori palackposták. Történelmi dokumentumfilmekről. *Filmvilág*, 88/4. 2-5.
- Szilágyi Ákos: Az elmesélt Én. Az „új érzékenység” határai. *Filmvilág*, 85/7. 27-29.
- Vidovszky György: A videókép Jancsó Miklós filmjeiben. *Metropolis*, 2002/1. 8-30.
- Zalán Vince (szerk.): *Magyar filmrendezőportrék*. Osiris, Budapest, 2004.
- Zsugán István: *Szubjektív magyar film történet (1964–1994)*. Osiris – Századvég, Budapest, 1994, 439–722.